

niet opteren
noemd.
e proportie
ning.

oor later.
gelijke inlich-
n Deputaten
den door met
ordigen gang
eputaten zich

de voor den

nlijk geopend
y opgeeft en
ikant en ker-
t, spreekt de
emeente den

van Depu-

redikant het
na wordt er

unvingszegen

den naam des
t heeft. Amen.
en vrede van
Christus. Amen.

niet door de
t votum uit-
orgeschreven.
schillende va-
an nu veelal
predikanten
ade zij u en
Heere Jezus
door de wer-
Deputaten
ficiel uit te

wenscht voor
H. Schrift".
heid Gods
en zich van
g l bedienen.
nde bepaling,
tusschen die
ver te laten".

De aanvangs-

ienst der ge-

g na de ope-

et lezen van

putaten schei-

de wet thans

Schriftlezing

ienst.

oon volbrach-

tsafkondiging

is ingevoerd.

acht.

oor den pre-

heeft, draagt

weg.

uit liturgisch

lle acten in

lecte, verriicht

ords. De die-

t de vergale-

zij alleen het

oeten zwijgen

sehe beginse-

mpelijkheid en

meente werk-

In den breede wordt dit alles gemotiveerd.
Maar daar spreek ik later over.
Hier volgt, hoe Deputaten zich dit gedeelte van
den eeredienst denken:

Belijdenis van zonden. De dienaar des
Woords spreekt: Hemelsche Vader, eeuwige en
barmhartige God, wij erkennen en belijden voor
Uwe Goddelijke Majesteit, dat wij arme ellendige
zondaren zijn, ontrangen en geboren in alle boos-
heid en verdorvenheid, geneigd tot alle kwaad,
en onnut tot eenig goed, en dat wij met ons zondig
leven zonder ophouden Uwe heilige geboden over-
treeden, waardoor wij Uwen toorn tegen ons ver-
wekken, en naar Uw rechtvaardig oordeel op ons
laden de eeuwige verdorvenheid. Maar, o Heere,
wij hebben berouw en leedwezen, dat wij U ver-
toorn hebben; wij beschuldigen ons zelve en
doen aanklacht van onze misdaden, begeerende
dat Gij genadiglijk onze ellendigheid wilt aanzien.
Wilt U over ons ontfermen, o allergeoedertienste
God en Vader, en ons vergeven alle onze zonden,
om het heilig lijd van Uwen lieven Zoon Jezus
Christus. Wil ons ook verleen de genade Uwe
Heiligen Geestes, die ons leere onze ongerechtigheid
van ganser harte te erkennen, en onszelf
recht te mishagen, opdat de zonde in ons moge
gedood worden, en wij in een nieuw leven weder
opstaan, in hetwelk wij waarachtige vruchten der
heiligheid en gerechtigheid voortbrengen, die U
kannem aangenamen zijn door Jezus Christus, onzen
Heere, Amen.

De gemeente zingt:

Vergeef ons onze schulden, Heer;
Wij schonden al te snood Uw eer;
De boosheid kleefte ons altijd aan.
Wie onzer zou voor U bestaan,
Had Jezus niet voor ons geleiden?
Wij schelden kwijt, die ons misdeiden.

Verkondiging van vergeving der
zonden. De dienaar spreekt: Allen, die opsicht
berouw hebben over hunne zonden en hunne toe-
vlucht nemen tot den eenigen Zaligmaker Jezus
Christus, verkondig ik de vergeving der zonden
in den naam des Vaders en des Zoons en des
Heiligen Geestes, Amen.

Hierbij sluit zich dan aan, wat de gemeentemond
noemt: het „grootte“ gebed.

Vroeger kwam het achteraan. Men leze slechts in
ons kerkboek „het gebed voor allen nood der
Christenheid“.

Ook nu nog nemen sommigen het er voor op
en dringen op wederinvoering aan.

Doch Deputaten gaan daarin niet mee.

Volgens hen kunnen de bijzondere voorbeden en
het gebed voor allen nood der Christenheid het
geschiktst een plaats vinden in het gebed vóór de
preek.

Zij beredeneeren dit aldus: „Dit is in overeen-
stemming met de tegenwoordige praktijk in de
meeste Gereformeerde Kerken. Daarvoor kan ver-
der nog aangevoerd worden, dat de gemeente, die
nog maar pas is aangekomen, bij een langer gebed
beter haar aandacht kan concentreren, dan wan-
neer zij met inspanning naar de preek heeft geluist-
erd. Eindelijk is het ook zeer vermoeiend voor
den dienaar des Woords, terstond na de preek
voor te gaan in een gebed, waarin de nood der
Christenheid een plaats heeft“.

Een volgend deel van den eeredienst betitelen
Deputaten als „Dienst der barmhartigheid“.

Zij willen dit als zelfstandig element in de litur-
gie duidelijk doen uitkomen.

Na het „grootte“ gebed kondigt de predikant de
collecte of collecte(n) af. Daarbij gaat voorop die
voor de armen of zooals het in het rapport heet:
voor de behoeftige broeders en zusters. Wordt er
nog voor den kerkedienst gecollecteerd, dan komt
deze inzameling aan de beurt. En dan volgt even-
tueel de collecte voor bijzondere doeleinden.

Na deze afkondiging spreekt de dienaar:

Zie toe, dat gij in deze gave overvloedig zijt.
Want gij weet de genade onzes Heeren Jezus
Christus, dat Hij om uentwil is arm geworden,
daar Hij rijk was, opdat gij door Zijne armoede
zoudt rijk worden.

of:

Deelt mede tot de behoeften der heiligen en
gedenk aan de woorden des Heeren Jezus, dat
Hij gezegd heeft: Het is zaliger te geven dan
te ontvangen.

Deze collecten worden echter niet gehouden onder
het zingen der gemeente, maar onder zacht or-
gelspel.

Toch maken Deputaten hier een voorbehoud. „Be-
schikt“, zeggen zij, „men over een voldoende aan-
tal broeders, die de gaven inzamelen, dan is de
collecte binnen vijf minuten afgelopen. Mocht de
verwerking van dezen voorstel stuiten op prac-
tische moeilijkheden, dan worde de collecte ge-
houden onder het gezang, dat den overgang vormt
tot den dienst des Woords, maar richt men het
toch zóó in, dat de collecte onder het zingen af-
loopt“.

Als dan het collecteeren geëindigd is, verdwijnen
zij, die collecteerden, niet in een of ander lokaal
bij de kerk om het geld er te deponeren, zij han-
gen de collectezakken ook niet gevuld op in de
kerk zelf, maar zij „leggen daarna de verzamelde
gaven op een tafel, die vóór den kansel geplaatst is“.

En wanneer dit alles dan geschied is, gaat de
dienaar voor in het dankgebed:

Wij danken U, o onze God, en loven den naam
Uwer heerlijkheid, want van U hebben wij de
macht verkregen, om U dit vrijwillig te geven.
Want het is alles van U, en wij geven het U uit
Uwe hand, Amen.

Alsnu zijn wij genaderd tot den „Dienst des
Woords“.

Deze vangt aan met gezang.

Dan is de voorlezing van een gedeelte der II
Schrift aan de orde.

Dan de voorlezing van den tekst.

En onmiddellijk daarop: de preek.

Daaromrent ontwerpen Deputaten alleen de be-
paling, dat ze ten hoogste eenmaal door gezang
onderbroken mag worden.

En wel met de bedoeling „om de aandacht zoo
veinig mogelijk af te leiden en de preek als een
eenheid tot het bewustzijn van de hoorders te
brengen“.

Het zingen mag niet meer ter „verpoosing“ dienen.
Ook niet een vaste plaats in de preek bekomen.

Nee, „wanneer de preek op een hoogtepunt is
gekomen, kan aan de gemeente gelegenheid ge-
boden worden, in haar lied uiting te geven aan
wat haar hart vervult“.

Zoo nadert dan de dienst zijn einde.

De „slot-liturgie“ verschilt niet zooveel van de
thans gangbare.

Deputaten stellen na de preek de Dankzeg-
ging.

Zij merken hierbij nog op: „Uit psychologisch
oogpunt, zoowel met betrekking tot de gemeente
als met betrekking tot den dienaar des Woords
zou het goed wezen het nagebed kort te doen zijn“.

Daarna de slotzang.

En eindelijk de slotzegen.

Staat hiervoor in de liturgie slechts de Aäro-
nische zegen (Num. 6:24-26) aangegeven, doch
heeft ook de zegen uit 2 Cor. 13:13 reeds zeker
burgerrecht verkregen, Deputaten meenen, dat het
het best zou zijn beide te handhaven.

Dus:

De dienaar spreekt:

Verheft uwe harten tot God en ontvang den
zegen des Heeren:

De HEERE zegene u en behoeft u;

De HEERE doe Zijn aangezicht over u lichten
en zij u genadig;

De HEERE verheffe Zijn aangezicht over u en
geve u vrede. Amen.

Of:

De genade des Heeren Jezus Christus en de
liefde Gods en de gemeenschap des Heiligen
Geestes zij met u allen. Amen.

Naar het ontwerp van Deputaten verschilt de
liturgie voor den namiddagdienst niet zoo-
veel van die voor den morgendienst.

De „aanvangsliturgie“ is in beide gevallen de-
zelfde.

De „dienst der barmhartigheid“ ook.

Bij den „dienst des Woords“ is de voorlezing
van den tekst natuurlijk vervangen door die van
de Zondagsafdeeling van den Catechismus.

In de „slot-liturgie“ wordt voor de dankzegging
de voorkeur gegeven aan het „Onze Vader“.

Van meer betekenis zijn de veranderingen in
den „dienst der gebeden“.

De belijdenis van zonden en absolutie worden
hier niet herhaald.

In plaats van de Wetslezing komt hier de Belij-
denis des geloofs.

Maar Deputaten geven hier de keuze om of de
gemeente de apostolische geloofsbelijdenis onbe-
rijnd te laten zingen of deze belijdenis te laten
lezen, waarna dan de gemeente zingt:

O Vader, dat Uw liefde ons blijk;
O Zoon, maak ons Uw beeld gelijk;
O Geest, zend Uwen troost ons neer;
Drieëinig God, U zij al d'eer.

— Nieuwe rubriek?

Een lezer komt met den voorstel een nieuwe
rubriek voor „berijmingen“ te openen.

Er is, zoo schrijft hij, blijkbaar veel animo. Uit
al het „groen en rijk“, wat er dan komt, kan mis-
schien iets groeien voor ons kerkgezag.

Ongetwijfeld hebben we over animo niet te
klagen.

Toch moeten we onzen lezer teleurstellen.

Ons blad geeft reeds zóoveel leesstof, dat aan
uitbreiding voorloopig niet moet worden gedacht.

En om van de bestaande ruimte een rubriek voor
„berijmingen“ af te nemen, is ook niet wenschelijk.
In den regel hebben we nu reeds te veel copie.
Sommige stukken moeten al weken wachten.

Hoe gaarne we inzenders ter wille zijn, we kun-
nen de sluisen, die we voor „berijmingen“ hebben
dichtgedraaid niet weer openzetten.

Dagelijks ontvangen we nog proeven.

We nemen er met belangstelling kennis van.

Maar we kunnen ze niet meer opnemen.

Later doen we misschien nog willems een beroep
op onze lezers.

— Moderne liefdadigheid.

Uit een verslag:

De dubbeltes rolden flink in de stands; de
offervardigheid vierde alom hoogtij.

Tot laat in den nacht is er gefeest, gedanst en
voor het goede doel gearbeid.

Dat zijn de barmhartigheden van den modernen
mensch!

— Vraagrecht.

Een poos geleden gaven we in ons blad een ar-
tikel over karakteristiek van de Gereformeerde Ge-
meenten.

Ds Kersten schreef daarover in „De Saambinder“
in waardeerenden zin, maar vield zich gegrield
door de zinsnede: „Hier komt het anti-nomianisme
om den hoek gluren, dat in die kringen zoo welig
tiert“ Hij verzocht ons om die beschuldiging terug
te nemen.

Gaarne hadden we hierop gereageerd, ware het
niet, dat Ds K. bij diezelfde gelegenheid enkele
vragen stelde, welke ons den pas daartoe afsneden.

We meenden om golven niet op te jagen, beter
te doen met het zwijgen te bewaren.

Maar nu ons nog altijd datzelfde nummer van
„De Saambinder“ wordt toegezonden, valt hieruit
af te leiden, dat men de oorzaak van ons zwijgen
niet raadt.

We willen er dan met enkele woorden rekenschap
van geven.

Op de vraag of het zoo prachtig staat in de
Gereformeerde Kerken, deed Ds Kersten er nog
drie volgen. In de eerste gaf hij blijk niet geheel
op de hoogte van den tegenwoordigen toestand te
zijn. In de tweede zinspeelde hij op een geval,
dat nog in onderzoek was en het ware kiescher
gewees hiervan niet geen woord te reppen. De
derde vraag deed echter voor ons de deur dicht.
Zij gaf me — ik wil eerlijk zijn, hoewel ik door
deze bekentenis niet bedoel te verbitteren — een
gevoel van onpasselijkheid.

Wil men weten, wat Ds Kersten dan schreef?
Hier hebben onze lezers het:

Dezer dagen schreef Prof. Visser: „Ook in ons
vulk is er een stroom van vuile ziekten, die
met vrees vervult, zoodat zelfs de gang tot den
heiligen disch des Verbonds, waaraan Gods kin-
deren meertien mogen en Gods kinderen alleen,
een plaats der besmetting genoemd wordt.“

Durft Prof. Hepp beweren, dat dit niet waar
is van de Ger. Kerken? In de Geref. Gemeenten
is mij zulks onbekend, ook weerhoudt de scherpere
voorbereiding er veel. Ik smaal niet. Met droefheid
vervulde mij zooveel, dat ik uit betrouwbare bron
hoorde. Ik zal er van zwijgen. De Christelijke actie
lijdt onder deze gruwelen.

Thans zal men het verstaan, waarom we niet an-
woordden.

De vraag wekte al te veel weerzin bij ons op.
Waarschijnlijk is met Prof. Visser Prof. H. Vis-
scher van Utrecht bedoeld.

Waar hij het bovenstaande geschreven heeft, weet
ik niet.

Maar ik kan niet gelooven, dat hij het boven-
staande schreef met het oog op onze Gereformeerde
Kerken.

Het kan toch Ds Kersten niet onbekend zijn,
dat Prof. Visscher behoort tot de Ned. Herv. Kerk
en dat er geen Prof. Visser is, die lid is eener
Gereformeerde Kerk?

Gaarne ontvingen we dan ook van hem nauw-
keurige opgave van de plaats, waar dit citaat is
te vinden.

Te meer, waar vroegere ervaring leerde, dat eeni-
ge voorzichtigheid met citaten van Ds Kersten ge-
wenscht is.

Bovendien.

Wat Ds Kersten van zijn gemeenten verklaarde,
kan ik verklaren van onze kerken.

In de Geref. Gemeenten is mij zulks onbekend.
Welnu, hetzelfde kan ik voor God en mijn ge-
weten getuigen van onze Gereformeerde Kerken;
zulks is mij onbekend.

Over de scherpere voorbereiding in de Gerefor-
meerde Gemeenten zal ik nu niet uitweiden.

Maar ik vrees, dat de betrouwbare bronnen van
Ds Kersten liggen op het grondgebied van onze
vijanden.

Misschien wel op dat van de vijanden van Sion
in het algemeen.

Ik hoop nooit alles te gelooven, wat men van
de Geref. Gemeenten vertelt. Maar dronk Ds Ker-
sten ons kwaad gerucht niet als water in?

Dat moest alzoo niet geschieden.

Maar wat voor mij het zwaarst weegt.

Wat gaf Ds Kersten het recht zóó te vragen?

Men mag toch maar niet alles vragen.

Ook hier zijn grenzen.

En mij dunkt: ons Gereformeerde volk heeft er
recht op, dat Ds Kersten nu met bewijzen voor
den dag komt.

Hij hoeft ons niet te sparen.

Zonder verschoonen noeme hij controleerbare
feiten.

Zouden zij blijken waar te zijn — wat we wei-
geren aan te nemen — dan zullen we niet rusten
voor in onze kerken zulke gruwelen van voor Gods
aangezicht zijn weggedaan.

Zoolang echter het bewijs uitblijft, kan hij zich
en zijn kerken van de smet van schijnheiligheid
te dezen opzichte niet zuiveren.

Het spijt ons zoo te moeten schrijven.

Er is reeds te veel geharrewar.

Zwijgen ware ons aangenamer geweest.